

Elina Turjanmaa

VTM, tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto
elina.turjanmaa@helsinki.fi

Tyttöjen ja poikien vapaa-aikaa? Suomalaistaustaisten ja maahanmuutto- taustaisten nuorten vapaa-ajanvietto Varsinais-Suomessa

Avainsanat: Nuoret, sukupuoli, vapaa-aika, yksintulleet

Artikkeli perustuu Siirtolaisuusinstituutissa vuonna 2017 toteutettuun tutkimukseen Sata omenapuuta – moninuurinen Suomi -hankkeessa

Nuorten vapaa-ajanvietto on jossain määrin sukupuolittunutta. Tutkimuksissa on huomattu eroja myös suomalaistaustaisten ja maahanmuuttotaustaisten nuorten vapaa-ajanvietossa. Maahanmuuttotaustaisista nuorista pienempi osa osallistuu ohjattuun harrastustoimintaan kuin suomalaistaustaisista nuorista. Ohjattuun harrastustoimintaan osallistumisen esteiden on tulkittu liittyvän esimerkiksi heikkoihin taloudellisiin resursseihin, perheen harrastustottumuksiin ja kulttuuriin sekä harrastustoiminnan käytännön järjestelyihin. Erityisesti maahanmuuttotaustaisten tyttöjen vähäiseen harrastamiseen on kiinnitetty huomiota eri näkökulmista. Tässä artikkelissa rinnastetaan järjestetty harrastustoiminta ja vapaa-ajanvietto ja tarkastellaan suomalaistaustaisten ja maahanmuuttotaustaisten tyttöjen ja poikien itse määrittelemiä vapaa-ajanviettotapoja. Artikkelin perustuu nuorten antamiin avoimiin vastauksiin kyselyssä (N = 307), joka kerättiin Varsinais-Suomessa vuonna 2016. Tyttöjen ja poikien väliset erot vapaa-ajanviettotavoissa vaikuttavat kyselyn perusteella samankaltaisilta nuorten eri ryhmissä niin, että pojat suosivat joukkueurheilua ja tytöt harrastavat poikia enemmän yksilöurheilulajeja ja ilmaisullisia harrastuksia. Vapaa-ajanvietto kotona on yleisempää tytöillä kuin pojilla sekä suomalaistaustaisten että maahanmuut-

totaustaisten nuorten ryhmissä. Yksintulleiden poikien vapaa-ajanvietto eroaa hieman muista poikaryhmistä kuvastaen asuinyksikön vaikutusta nuoren vapaa-aikaan.

Tämä artikkeli perustuu Sata omenapuuta-nimisessä tutkimus- ja kehittämishankkeessa tehtyyn tutkimukseen (Turjanmaa 2017), jossa selvitettiin suomalaistaustaisten ja maahanmuuttotaustaisten nuorten kaverisuhteita ja vapaa-ajanviettoa Varsinais-Suomessa.¹ Artikkelissa tarkastellaan hankkeessa kerätyn kyselyaineiston (N=307) avulla sitä, miten eri taustaiset yläkouluikäiset tytöt ja pojat viettävät vapaa-aikaansa. Maahanmuuttotaustaiset nuoret jaetaan artikkelissa maahan muuttaneisiin, toiseen sukupolveen (Suomessa syntyneet, vanhemmat syntyneet ulkomailla) ja yksintulleisiin nuoriin. Suomalaistaustaisilla nuorilla viitataan nuoriin, joiden kummatkin vanhemmat ovat syntyneet Suomessa.

Sukupuoli ja maahanmuuttotausta vaikuttavat vapaa-ajanviettoon

Aiempien Suomessa tehtyjen nuorten vapaa-aikaa ja harrastuksia koskevien tutkimusten perusteella tiedetään, että suomalais-

taustaisista nuorista suurempi osa osallistuu ohjattuun harrastustoimintaan kuin maahan muuttaneista nuorista. Suomalaisnuorten suosituimmat liikuntaharrastukset ovat sekä tytöillä että pojilla juoksu, pyöräily ja kuntosalit. Kaiken kaikkiaan pojat harrastavat useammin joukkuelajeja kuin tytöt, vaikka monet joukkuelajit ovat suosittuja myös tyttöjen keskuudessa. Ohjattujen urheiluharrastusten osalta maahanmuuttotaustaisten poikien harrastaminen on usein samalla tasolla kuin muidenkin poikien, kun sosioekonominen tausta otetaan huomioon, kun taas maahanmuuttotaustaisten tyttöjen osallistuminen on muita tyttöjä harvinaisempaa.

Nuorten vapaa-aikaan liittyy kulttuurisia ja sukupuolittuneita odotuksia. Pojille ja tytöille suunnatut harrastukset voivat olla luonteeltaan erilaisia, ja käsitkset tytöt ja poikien suosimasta vapaa-ajanvietosta koskevat usein sekä suomalaistaustaisia että maahanmuuttotaustaisia nuoria. Mielikuviin sukupuolittuneesta vapaa-ajanvietosta liittyy toisinaan myös stereotyyppisiä ja arvolatauneita elementtejä. Esimerkiksi tyttöjen, ja erityisesti maahanmuuttotaustaisten tyttöjen kotona viettäminen vapaa-aikaa voidaan nähdä huolestuttavana integraation ja osallisuuden näkökulmasta, kun taas toisaalta kodin on ajateltu myös suojelevan ja tukevan tyttöjen kasvua ja koulunkäyntiä nuoruusiässä.

Sukupuolen ja maahanmuuttotaustan lisäksi useat muut seikat, erityisesti perheen sosioekonominen asema, ovat yhteydessä nuoren harrastamiseen. Myös perherakenne voi vaikuttaa nuoren mahdollisuuksiin harrastaa. Suomeen muuttaneissa perheissä on enemmän monilapsisia perheitä kuin muissa suomalaistaustaisissa perheissä ja toisaalta myös yksinhuoltajaperheiden osuus on suuri joissain maahanmuuttajaryhmissä. Suurissa perheissä yksittäisen lapsen harrastusmenoihin käytettävissä olevat ajalliset ja taloudelliset resurssit ovat usein niukemmat kuin esimerkiksi kahden aikuisen talouksissa asuvilla ainoilla lapsilla. Myös lähipiirin harrastustottumuksilla ja vapaa-ajanviettopaikkojen ja harrastustoiminnan järjestämiseen liittyvillä seikoilla, kuten harrastuspaikan läheisyydellä ja pelkästään tytöille tarkoitettujen harrastusvuorojen järjestämisellä, on merkitystä nuorten harrastusvalinnoissa. Yksin ilman huoltajaa tulleiden nuorten kohdalla asumisyksikkö rajaa ja toisaalta voi myös tarjota harrastusmahdollisuuksia ilman perhettä Suomeen tulleiden nuorten arjessa. Tässä artikkelissa nuorten harrastamista ja vapaa-ajanviettoa tarkastellaan yhdessä. Näin kuvataan sitä, mitä nuoret raportoivat avoimissa vastauksissa vapaa-aikanaan tekevänsä, oli toiminta ohjattua tai ei.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksessa käytetty kyselyaineisto (N=307) on kerätty vuoden 2016 aikana kouluissa ja nuorisotiloissa Turussa, Raisiossa ja Uudessakaupungissa. Kyselyyn vastanneet nuoret olivat vastausajankohtana 13–18-vuotiaita ja heistä noin vajaa neljännes (n=47 maahan muuttaneet; n=23 toinen sukupuoli) on maahanmuuttotaustaisia nuoria. Suomalaistaustaisten vastaajien kotikunta oli useimmiten Raisio tai Uusikaupunki (86 %) ja maahanmuuttotaustaisten vastaajien Turku (84 %). Tyttöjen osuus oli suomalaistaustaisten vastaajien kohdalla poikia suurempi (56 %). Maahanmuuttotaustaisista vastaajista noin kaksi kolmesta (68 %) oli poikia.

Maahanmuuttotaustaiset nuoret olivat vastausajankohtana hieman vanhempia (ka. 16,1 vuotta) kuin suomalaistaustaiset vastaajat (ka. 15,0 vuotta). Maahanmuuttotaustaisten nuorten vanhempien yleisimmät syntymämaat olivat Afganistan, Somalia sekä Lähi-Idän (Irak, Iran, Syyria) ja Balkanin maat (Kosovo, Bosnia, Albania, Serbia). Maahan muuttaneet nuoret olivat asuneet Suomessa keskimäärin neljä vuotta.

Kyselyn tarkoituksena oli saada tietoa eri taustaisten nuorten ystävyys-suhteista, ystävyystymisestä ja vapaa-ajanvietosta (kyselystä ja sen toteutuksesta tarkemmin ks. Turjanmaa 2017). Tässä artikkelissa analysoidaan nuorten antamia vastauksia avoimeen kysymykseen ”Mitä harrastat/teet vapaa-ajallasi?”. Nuorten vastaukset on luokiteltu ja vastausjakaumia tarkastellaan ristiintaulukoinnin avulla nuoren maahanmuuttotaustan ja sukupuolen (tyttö/poika) mukaan.

Nuorten harrastuksia ja vapaa-aikaa koskevissa vastauksissa painottuivat urheilu ja toisaalta harrastusten monipuolisuus. Nuorten vastaukset luokiteltiin kuuteen luokkaan: Yksilöurheilu (esim. kuntosalit, uiminen, ratsastus), joukkueurheilu (esim. jalkapallo, jääkiekko, joukkuevoimistelu), ilmaisuun liittyvät harrastukset (esim. tanssi, laulaminen, valokuvaus), muut harrastukset/vapaa-ajanviettotavat (esim. partio, cosplay, mopolla ajelu), kavereiden kanssa ja kotona (esim. jälkiruuan tekeminen, perheen kanssa oleilu). Pari vastaajista kommentoi, ettei harrasta tällä hetkellä mitään. Heitä ei ole luokiteltu tässä esitetyissä tuloksissa mihinkään ryhmään. Yksi vastaaja on voinut tulla luokitelluksi yhteen tai useampaan kategorioista. Osa nuorista erotteli vastauksessaan harrastukset vapaa-ajastaan (”Pelaan salibandyä ja vapaa-ajalla oon kavereiden kans”), mutta suurin osa vastaajista luetteli mielivaltaisen määrän vapaa-ajan tekemisistään ilman tällaista erontekoa.

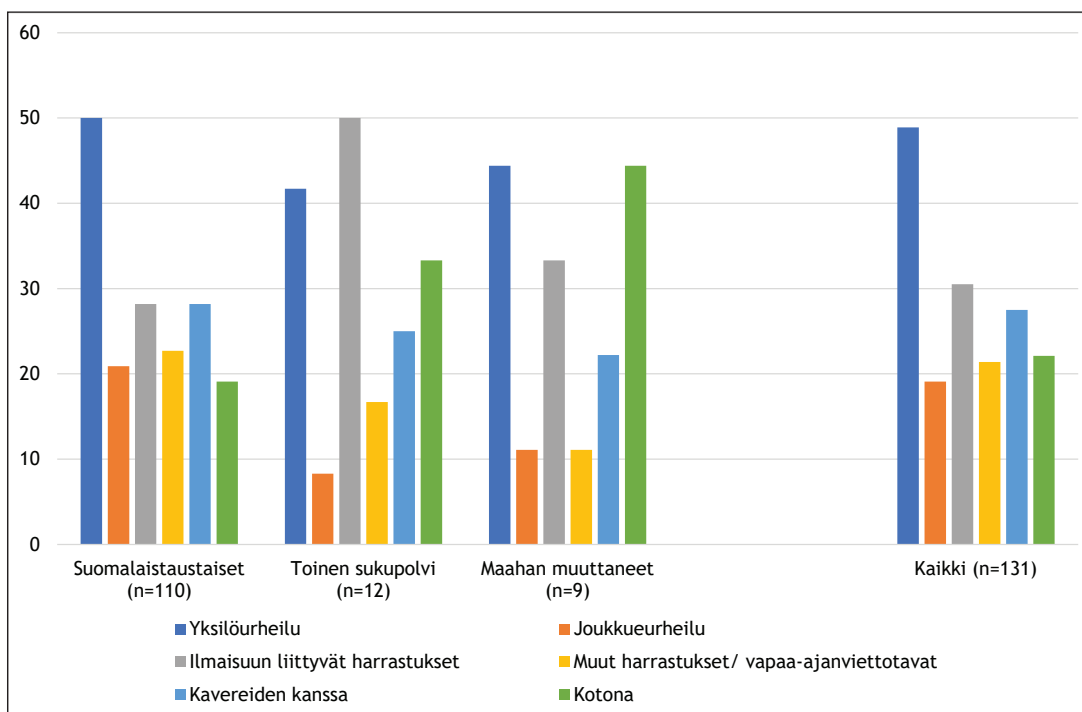
Tyttöjen ja poikien väliset erot vapaa-ajanvietossa ovat samankaltaisia suomalaistaustaisilla ja maahanmuuttotaustaisilla nuorilla

Nuorten vastaukset ovat vapaa-ajanvieton suhteen sattumanvaraisia siinä mielessä, että avoimessa vastauksessa suurin osa on todennäköisesti jättänyt mainitsematta joi-tain vapaa-ajanviettotapoja arjessaan ja on esimerkiksi luetellut vain säännölliset har-rastuksensa. Toisaalta esimerkiksi tytöt mainitsivat kaverit poikia huomattavasti useam-min (tytöistä 27 %, pojista 6 %), mikä tukee aiemmissä tutkimuksissa havaittua eroa tyttöjen ja poikien ystävyys-suhteiden laadussa: pojilla kaverit voivat olla useammin osa harrastuksia, erityisesti joukkuepeleissä, ja tyttöjen ystävyyksissä korostuu asioiden ja-kaminen.

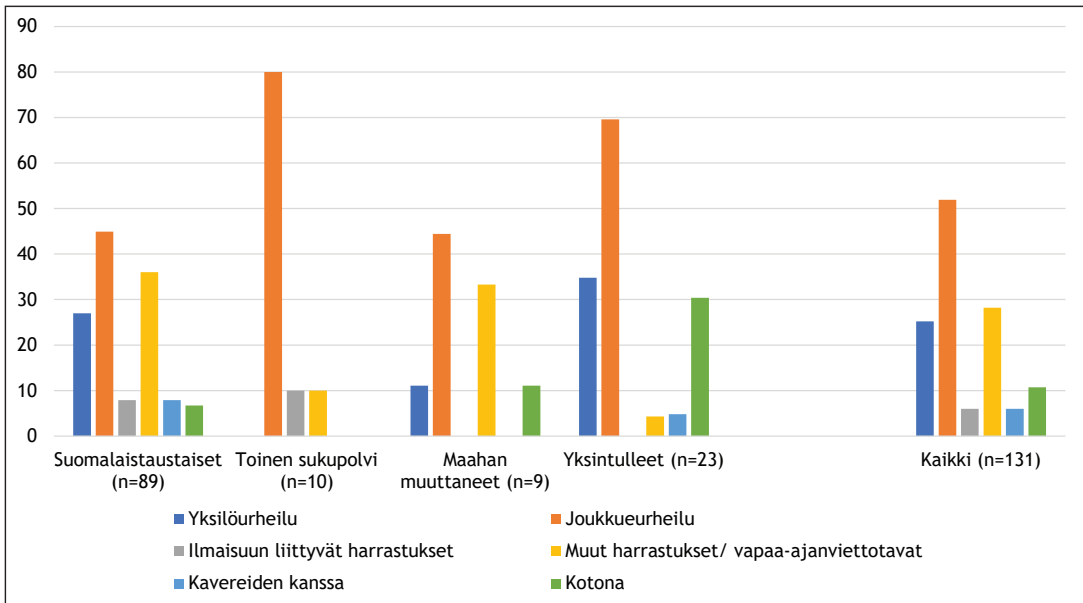
Nuorten vapaa-ajanviettoa tarkasteltiin erikseen suomalaistaustaisten ja eri maa-hanmuuttotaustaisten nuorten ryhmissä sukupuolittain. Vaikka maahanmuuttotaus-taisten ryhmien vastaajamäärät jäävät näis-sä vertailuissa pieniksi, voidaan kuvioista nähdä, että poikien ja tyttöjen väliset erot vapaa-ajanviettotavoissa vaikuttavat olevan samansuuntaisia nuorten eri ryhmissä yk-sintulleita nuoria lukuun ottamatta (Kuviot 1 ja 2).

Yksilöurheilu on suositumpaa tyttöjen kuin poikien keskuudessa ja joukkueur-heilua harrastaa useampi poika kuin tyttö. Kaikista pojista puolet (52 %) ilmoittaa har-rastavansa tai viettävänsä vapaa-aikaa joukkueurheilun parissa. Tytöistä joukkuelajeja ilmoittaa harrastavansa joka viides (19 %). Joukkueurheilun suosio erityisesti poikien keskuudessa on linjassa lasten ja nuorten va-paa-aikatutkimuksen kanssa, jonka mukaan 44 prosenttia pojista harrastaa jotain joukkueurheilulajia tai -lajeja. Yksilöurheilun osalta tässä tutkimuksessa annetut vastauk-set eivät täysin tue aiempia tuloksia nuorten suosituimmista lajeista. Kuntosali ja lenkkeily kuuluvat nuorten vapaa-aikatutkimusten mukaan teini-ikäisten nuorten suosituim-piin harrastuksiin. Tässä tutkimuksessa yksilöurheilua mainitsi harrastavansa noin puolet (49 %) tytöistä, mutta vain joka neljäs (25 %) pojista. Joukkueurheilulajit olivat siis poikien keskuudessa huomattavasti suos-itumpia kuin yksilölajit. Toisaalta monen joukkueurheilulajin harrastamiseen sisältyy esimerkiksi kuntosalitreeniä, mikä on voinut jäädä monelta joukkueurheilua harrastaval-ta vastaajalta avoimessa vastauksessa mai-nitsematta.

Kaikista tytöistä noin joka kolmas (31 %) ilmoitti harrastavansa vapaa-ajallaan jotain ilmaisuun liittyvää, kun taas pojilla ilmai-

Kuvio 1. "Mitä harrastat/teet vapaa-ajallasi?" (Tytöt, %)

Kuvio 2. "Mitä harrastat/teet vapaa-ajallasi?" (Pojat, %)

suun liittyvien vapaa-ajanviettotapojen mainitseminen oli harvinaista (6 %). Tytöistä hieman suurempi osa (22 %) kuin pojista (11 %) ilmoitti viettävänsä vapaa-aikaa kotona yksin, kavereiden tai perheenjäsenen kanssa. Tyttöjen suosituin vastaus muut harrastukset -luokassa oli partio, pojilla pelaaminen (tietokoneella/konsolilla).

Tyttöjen ja poikien vastauksissa näyttäisi olevan joitain eroja eri maahanmuuttotautaisien nuorten ryhmässä, mutta ryhmien pienuuden vuoksi tuloksiin on suhtauduttava varauksella. Tässä aineistossa joukkueurheilu vaikuttaisi olevan erityisen suosittua toisen sukupolven pojilla ja yksintulleilla nuorilla (kaikki yksintulleet vastaajat ovat poikia). Tyttöjen kohdalla joukkueurheilu taas vaikuttaisi olevan hieman suosittumpa suomalaistaustaisilla kuin maahanmuuttotautaisilla nuorilla. Maahanmuuttotautaisista tytöistä (maahan muuttaneet 44 %, toinen sukupolvi 33 %) suurempi osa kuin pojista (maahan muuttaneet 11 %, toinen sukupolvi 0 %) kertoi viettävänsä vapaa-aikaansa kotona. Yksintulleiden poikien vastaukset erottuivat muiden poikien vastauksista: heistä noin joka kolmas (30 %) kertoi viettävänsä vapaa-aikaa kotona.

Lopuksi

Tässä artikkelissa tarkasteltiin eri taustaisten nuorten itse määrittelemiä vapaa-ajanviet-

totapoja. Analyysin keskeisin tulos on, että vapaa-ajanvietto ja lajivalinnat vaikuttavat samaan tapaan sukupuolittuneilta suomalaistaustaisilla ja maahanmuuttotautaisilla nuorilla. Pojat suosivat joukkueurheilua, tytöillä on poikia enemmän ilmaisullisia harrastuksia ja he mainitsevat poikia useammin harrastukseen jonkin yksilölajin. Tytöt mainitsevat kodin vapaa-ajanviettopaikkana poikia useammin. Yksintulleiden nuorten joukko erottuu muista maahanmuuttotautaisista pojista. Yksintulleet pojat muun muassa mainitsevat muita poikia useammin viettävänsä vapaa-aikaansa kotona ja ruokaillevansa ystäviensä kanssa. Muiden nuorten kanssa jaetun asuinyksikön arki tulee näin esiin yksintulleiden nuorten vastauksissa. Toinen merkillepantava seikka yksintulleiden vastausten kohdalla on, että moni heistä vaikuttaa löytäneen itselleen harrastuksia ja/tai vapaa-ajanviettopaikkoja myös kodin ulkopuolella, vaikka kyselyyn vastanneet yksintulleet nuoret ovat olleet pääosin alle kaksi vuotta, siis hyvin vähän aikaa, Suomessa. Tulos tukee tutkijoiden aiemmin tekemiä huomioita siitä, miten asuinyksikkö voi vaikuttaa merkittäväällä tavalla yksintulleiden nuorten vapaa-ajan muotoutumiseen.

Vaikka nuorten avoimissa vastauksissa mainittu vapaa-ajanvietto on osittain sattumanvaraista, tulokset eri taustaisten nuorten vapaa-ajanvietosta ja sukupuolten välisistä eroista heijastelevat aiemmissa tutkimuk-

sisä saatuja tuloksia tyttöjen ja poikien välisistä eroista vapaa-ajanvietossa. Tässä artikkelissa kuvatut vapaa-ajanviettotavat eivät kerro nuorten eri vapaa-ajantoiminnoille antamista merkityksistä tai heidän halustaan tehdä vapaa-aikanaan jotain, johon ei syystä tai toisesta ole mahdollisuutta. Nämä tekijät määrittävät osaltaan sitä, miten palkitsevaksi tai miellyttäväksi nuori vapaa-aikansa kokee. Eri taustaisten tyttöjen ja poikien samankaltaiset vastaukset kertovat, että maahanmuuttotaustaisten nuorten harrastaminen ja vapaa-aika on Varsinais-Suomessa lähellä suomalaistaustaisten nuorten vapaa-aikaa. Aiempien tutkimusten mukaisesti maahanmuuttotaustaiset tytöt osallistuvat hieman vähemmän joukkueurheiluun ja viettävät hieman enemmän aikaa kotona suomalais-taustaisiin tyttöihin verrattuna. Tyttöjen vapaa-ajanvietto noudatteli kuitenkin samoja yleisiä linjoja. Mahdollinen ohjatun harrastustoiminnan ulkopuolella oleminen ei tarkoita, ettei nuorilla voisi olla mielekästä, "aktiivista" vapaa-aikaa. Pohdittaessa nuorten esteitä osallistua ohjattuun harrastustoimintaan, on tärkeää ottaa huomioon laajasti nuoren taustaan liittyviä sosiaalisia, kulttuurisia ja taloudellisia tekijöitä sekä huomioida myös nuoren hyvinvointia ja osallisuutta tukeva vapaa-aika, joka tapahtuu ohjatun toiminnan ulkopuolella.

Lähteet

- Anttila, Anna (2017). *Hyvä vapaa-aika – parasta oppia. Raportti vapaa-ajan tuen vai- kutuksista nuorten sosiaalisiin suhteisiin, koulumenestykseen ja peruskoulun jälkeisiin valintoihin*. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus. Saatavilla: http://vapari.munstadi.fi/files/2017/05/Anttila_Anna_Hyva_vapaa_aika_parasta_oppia.pdf. Luettu 26.7.2019.
- Gretschel, Anu, Sofia Laine, Katriina Siivonen, Marja Peltola & Sami Myllyniemi (2011). Toiminnan esteet. Mirja Määttä & Tarja Tolonen (toim.), *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 109–127.
- Honkasalo, Veronika (2011). *Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä*. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 109. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Maijala, Hanna-Mari & Emilia Fagerlund (2012). *Monikulttuurisen liikunnan hyviä käytäntöjä Suomessa ja Norjassa. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 258*. LIKES-tutkimuskeskus. Saatavilla: https://storage.googleapis.com/valo-production/2016/12/monikulttuurisen_liikunnan_hyvia_kaytantoja_suomessa_ja_norjassa.pdf. Luettu 26.7.2019.
- Merikivi, Jani, Sami Myllyniemi & Mikko Salasuo (2016). *Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016 mediasta ja liikunnasta*. Saatavilla: https://issuu.com/tietoanuurista/docs/lasten_ja_nuorten_vapaa-aikatutkimu. Luettu 26.7.2019.
- Myllyniemi, Sami (2016). *Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015*. Saatavilla: https://tietoanuurista.fi/wp-content/uploads/2016/01/Nuorisobarometri_2015_ISSUU.pdf. Luettu 26.7.2019.
- Onodera, Henri & Marja Peltola (2016). *Ystävyyttä, sosiaaliset suhteet ja nuorten turvapaikanhakijoiden poikkeukselliset olot*. Näkökulma 32, Nuorisotutkimusverkosto (10.11.2016). Saatavilla: <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma32>. Luettu 26.7.2019.
- Strandbu, Åse, Anders Bakken & Mira Aaboen Sletten (2019). Exploring the minority-majority gap in sport participation: different patterns for boys and girls? *Sport in Society. Culture, Commerce, Media, Politics*, 22 (4), 606–624.
- Turjanmaa, Elina (2017). *Helpompaa olla omien kanssa? Maahanmuuttajanuorten ja suomalaistaustaisten nuorten väliset kaverisuhteet Turussa, Raisiossa ja Uudessakaupungissa -tutkimusraportti*. Siirtolaisuusinstituutti, julkaisuja 21. Turku: Siirtolaisuusinstituutti. Saatavilla: <http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/julkaisuja-sarja/j-21-isbn-978-952-7167-50-2-turjanmaa.pdf>. Luettu 26.7.2019.

1 Hanke oli Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (EUSA-rahastot/Sisäministeriö) rahoittama ja sitä koordinoi Turun ammattikorkeakoulu.